Hr. Pastor Prior R.
venligst
fra Forf.

JØDEFOLKET I NUTIDEN

ET FOREDRAG,

HOLDT I ODENSE DEN 20. APRIL 1893

AF

LIC. THEOL. A. S. POULSEN,
SLOTSPRÆST.

ODENSE.
MILO'SKE BOGHANDELS FORLAG.
MILO'SKE BOGTRYKKERI.
1893.

A

359621 ORDER NUMBER	VENDOR	CODE	SOURCE	ITEM	ID & PRICE	FUND NAME	CODE	SUB	COPIES
L.C. CARD NUMBER IN O.C.		CLASS	TYPE	D/S/L	HOLD DATE	Friedman FUND NAME	CODE	SUB	COPIES

AUTHOR/TITLE/SERIES IMPRINT B C D E F G H I J K

Poulsen, A K S

Jødefolket i nutiden et foredrag, holdt i odense den 20 April 1893. Odense, 1893.

106

CALL NUMBER

SEARCHING REPORT: OC____ ACQ____ CF____ PC____ SR____ VR____

TVR____ DOC____ SEARCHER____ DATE____

CBL____ REPL____ ADDED COPY____ ADDED ED____

REMARKS VERIFICATION

NOTIFY

SHOW

FILED DAY MO YR

REC'D DAY MO YR 3 4 73

FOR: Hebrew Div

W___F___L___HWF___PR___CFIA___

CLAIMS/REPORTS/PARTS RECEIVED	BY:

ADDITIONAL SEARCHING NOTES

JØDEFOLKET I NUTIDEN

ET FOREDRAG,

HOLDT I ODENSE DEN 20. APRIL 1893

AF

LIC. THEOL. A. S. POULSEN,
SLOTSPRÆST.

ODENSE.
MILO'SKE BOGHANDELS FORLAG.
MILO'SKE BOGTRYKKERI.
1893.

»Jødefolket i Nutiden«, — saaledes lyder det Emne, som jeg har lovet at behandle i mit Foredrag iaften. Der kunde behøves adskillige Aftener, naar der skulde gives en blot nogenlunde udtømmende Redegjørelse for denne Sag. Den omfatter sociale, politiske og literaire Bevægelser af vidtrækkende Betydning i Vesterlandene. Den angaaer Forhold i de østlige Lande, der ere lige saa interessante, som de ere lidet kjendte, foruden at de tildels ved deres Sørgelighed have Krav paa en almindelig Medfølelse. Tillige har Emnet en religiøs Interesse, som strækker sig langt ud over Nutiden, tilbage til Aabenbaringshistoriens Begyndelser og frem imod de Dage, da Guds Rige træder ind i sine sidste Udviklingsstadier her paa Jorden. Naar et saa omfattende Emne skal lægges frem i et enkelt Foredrag, kan der kun blive Tale om at kaste Streiflys over nogle af dets Hovedsider og give et skizzerende Overblik, som muligen kan vække Interesse for Sagen og yde en foreløbig Orientering. Det er Alt, hvad jeg tør haabe at naa, naar jeg ikke i utilbørlig Grad skulde trætte mine Tilhørere.

At der overhovedet kan tales om et Jødefolk i Nutiden, er noget af det Mærkværdigste, som Verdenshistorien har at opvise. Som Nation existere Jøderne kun som en »Diaspora«, ɔ: et adspredt Folk, og allerede dette er noget

aldeles Enestaaende. Vel har der været mange Folkeslag, som maatte ombytte deres oprindelige Hjemlande med andre Egne af Jorden. Der gives ogsaa Folk, hvoraf større eller mindre Skarer slæbes bort og sælges som Slaver snart hist, snart her. Ja der findes et Folk, som altid befinder sig paa Vandring, og som man kan møde omtrent i alle Verdensdele, fremmed overalt, intetsteds hjemme undtagen i sine Nomade-vogne; det er Zigeunerne. Men hverken Folkevandring eller Slavebortførelser eller Zigeunernes Omvanken giver os endnu Billedet af et Folk i Adspredelse.

Det er Israels Eiendommelighed, som det har ganske for sig selv, at det uden at have sit eget Land danner et Folk paa 8 à 12 Millioner, som ikke befinder sig paa Vandring, undtagen naar det jages af andre Folk, men som har sine Boliger spredte rundt i fremmede Lande, næsten under alle Himmelegne, tildels sammensmeltet med, i hvert Fald dybt rodfæstet i de Folks Liv, hvor de have slaaet sig ned, og dog paa det Bestemteste udpræget som et særskilt Folk ikke blot ved aandelige Eiendommeligheder, Evner, Religion og Tradition, men endog ved Legemsbygning og Physiognomiets umiskjendelige Træk. Dette Særsyn af et adspredt Folk, hvis Folkeexistents er ligesaa umiskjendelig som selve dets Adspredthed, veed jeg ikke at forklare paa anden Maade end ved at henvise til Biblen. Da Moses efter Guds Befaling havde givet Jøderne Love og Ordninger som det udvalgte Folk og ført dem til Kanaans Grændser, foreholdt han dem, hvilke Velsignelser de skulde have ved at være Gud et lydigt Folk, og hvilke Ulykker der vilde komme over dem, dersom de satte sig op imod Guds Villie. Blandt disse Trusler findes der følgende Ord i 5 Mos. 28, 25, 64: »Du skal være i Ustadighed blandt alle Riger paa Jorden. Herren skal adsprede dig iblandt alle Folk fra den ene Ende

af Jorden til den anden Ende af Jorden«. Det er dette, som vi see virkeliggjort for vore Øine. Jødernes Ulydighed, som culminerede i Forkastelsen af deres egen forjættede Messias, har fundet sin forudsagte Straf. Den enestaaende Diasporatilværelse hviler paa og forklares af et af Guds usvigelige Ord.

Endnu mærkeligere end Jødefolkets adspredte Tilværelse er det, at der i det Hele existerer et Jødefolk i Nutiden. Selve Livet i Adspredelsen gjennem 1800 Aar vilde under sædvanlige Forhold have medført, at Folket forlængst var blevet opslugt og forsvundet i de Nationer, hvor det fandt sine Opholdssteder. Man seer jo bestandig denne nationale Opslugningsproces foregaa med dem, som af andre Folkeslag tage Ophold i fremmede Lande. I den første Generation bevares en Del af Særpræget fra Hjemmet; i de følgende Slægtled blive de gamle nationale Eiendommeligheder mere og mere brudstykkeagtige og afslebne. Gradevis forsvinde de, og allerede inden et Aarhundredes Forløb ville Efterkommerne være ganske ligedannede med det nye Hjemlands Befolkning. Saaledes gaaer det med Medlemmerne af andre Nationer, naar de tage Ophold i fremmede Lande. Jødefolket derimod har undgaaet denne Forsvinden gjennem den lange Række af Aarhundreder, og det uagtet de ikke blot have boet blandt Fremmede, men have været plagede og forfulgte bestandig af de Fremmede, som helst ønskede at udrydde dem.

Det er en fortsat Lidelseshistorie under det mest trykkende Fremmedaag, som Israels Folk har gjennemlevet fra Jerusalems Erobring i Aaret 70 indtil den allernyeste Tid. Statskunst og Folkemassernes Vold har vendt sig imod dem. Den uretfærdigste og grusomste Fanatisme har væltet sig over dem, som naar man i Pestens Dage beskyldte Jøderne for at have forgiftet Brøndene og dermed gav Signal til For-

følgelse. Det har kostet Tusinder og atter Tusinder af dem Liv og Lemmer. Massevis har det kostet dem Alt, hvad de eiede og havde, som da Ferdinand den Katholske og Isabella i 1492 befalede, at inden 4 Maaneder skulde under Dødsstraf alle Jøder udvandre fra Spanien, og ingen Christen turde yde en udvandrende Jøde nogen Hjælp, og saaledes maatte de Ulykkelige, 300,000 i Tallet, berøvede deres Eiendomme og manglende Alt, søge sig et nyt Hjem i Italien, de græske Øer, Afrika, Tyrkiet, medens Tusinder bleve revne bort paa Reisen af Sult og Pest.

Det er Christenhedens Skjændsel, at den saaledes har mishandlet Jøderne i misforstaaet Troesiver og skamløs Selvophøielse gjennem den allerlængste Tid af Kirkens Tilværelse, ja lige op til vore Dage. Men det er Historiens Vidunder, at uagtet alle Undertrykkelser og Forfølgelser og uagtet den fuldstændige Mangel af ethvert ydre Støttepunkt, har Intet kunnet forhindre, at der endnu i vore Dage existerer et Jødefolk, som adskiller sig bestemt fra alle de Folk, hvori det har fundet sine adspredte Boliger. Denne fortsatte Existents er det umuligt at forklare uden atter at tage Biblen til Hjælp. En saadan Modstandskraft vil ikke kunne udledes af nogensomhelst menneskelige Betingelser. Synet af et Jødefolk i Nutiden viser tilbage til Guds Løfter og Forudsigelser, som findes baade i det gamle og nye Testament. Hos Propheten Jeremias læser man, 31, 35: »Saa siger Herren, som sætter Solen til Lys om Dagen, Maanens og Stjernernes Love til Lys om Natten, han, som oprører Havet, saa dets Bølger bruse, Herre Zebaoth er hans Navn: dersom disse Love vige fra mit Ansigt, da skal og Israels Sæd ophøre med at være et Folk for mit Ansigt alle Dage«. Dermed har Gud tilsagt Israel en fortsat Existents, saa længe Jorden staaer. Og i det nye Testament

siger Paulus om Jøderne, at »Naadegaverne og sit Kald fortryder Gud ikke«, og at Gud for Fædrenes Skyld, for Abrahams, Isaaks og Jakobs Skyld, hvem han gav Forjættelserne, ikke slipper dette Folk, men holder det oppe, idet han har til Hensigt at tage Jøderne til Naade igjen og give dem en fremragende Plads i Guds Rige, naar Hedningernes Fylde er indgangen (Rom. 11). Saaledes betegner altsaa selve vort Emne »Jødefolket i Nutiden« et Historiens Under, som viser tilbage til Guds udvælgende Raadslutning, hans bærende og styrende Kraft, og viser frem til kommende Dage for Guds Rige, hvori der skal skee store Ting, for hvis Skyld Israel bevares.

Kaste vi nu Blikket paa, hvorledes Jødefolket i Nutiden fører sit Liv, viser der sig to forskjellige Kredse, som for Majoritetens Vedkommende hver for sig har sine iøinefaldende Eiendommeligheder, Jøderne i Vesten og Jøderne i Østen.

I de vestlige Lande, hvor det nyere Culturliv har haft sit Hovedsæde, viser Jødedommen en afgjort Tilbøielighed til at afstreife sit religiøse og nationale Særpræg og indgaa som en kraftig Factor i hele den moderne, saakaldte »humane« Aandsudvikling. Hermed skal ikke være sagt, at man ikke møder orthodox Jødedom i Vesterlandene. Den findes, men i Regelen kun hos et Mindretal; den fører en stille Tilværelse og spiller ingen fremtrædende Rolle i Folkets Nutidsliv. Det er heller ikke Meningen, at Nationalitetsfølelsen er forsvindende hos Jøderne i de vestlige Culturlande. Hos Flertallet er den snarere tilstede som en kraftig Understrøm, der giver alle Israeliter med Undtagelse af de egentlige Renegater en sikker Selvfølelse af at tilhøre det ene og samme Folk, forskjelligt fra deres Hjemlands Beboere, med en Fremtid

for sig, hvori der skal blive naaet, hvad de for Tiden mangle i at danne en selvstændig Nation. Denne Sammenhængsfølelse hos Vestens Jøder har fundet sit Udtryk i den store »Alliance israélite universelle«, som har sit Hovedsæde i Paris og sine Forgreninger rundt om i Landene. Nationalfølelsen er altsaa tilstede. Men de ydre nationale Eiendommeligheder i Levevis efter Fædrenes Overleveringer afstreifes mere og mere. Dermed staar i uadskillelig Forbindelse, at det religiøse Liv i aldeles overveiende Grad er blevet en saakaldt »Reformjødedom«, som i større eller mindre Grad emanciperer sig fra Lovens Forskrifter, og som uden nogen Messiasforventning indskrænker sig til rationalistisk Tro paa den ene Gud og rationalistisk Stræben efter humane Dyder.

Denne Reformjødedom møder man i mange forskjellige Skikkelser, der staa mere eller mindre fjernt fra den sande Jødedom, lige ned indtil dem, som ikke bekymre sig om Religion, men kun ville holde paa Moralen. Den er at ligne med et stærkt hældende Skraaplan, fra hvis nederste Trin mange Jøder glide over i ligefrem Materialisme, hvor Mammon dyrkes og Kjødets Evangelium prædikes og der gjøres fælles Sag med de frafaldne Christne om at ville bortfjerne Alt, hvad der hidtil har dannet det bærende Underlag for det bestaaende Samfund. Hvor meget der end er at sige paa denne Reformjødedom, er det dog ikke værd at gaa for strengt i Rette med Folket for den. Vistnok have fremragende Jøder som en Moses Mendelsohn o. A. en væsentlig Andel i dens Fremkomst; men man kommer sikkerlig Sandheden nærmest ved at tilskrive selve det christne Samfund Hovedskylden. Jøderne have en ualmindelig Evne til at tilegne sig og omdanne sig efter de Forhold og Aandsretninger, som møde dem iblandt deres Omgivelser. Da den saakaldte Jødeemancipation blev gjennemført i Vesteuropa,

og Folket blev frigjort fra de gamle Undtagelseslove og ligestillet med Landenes øvrige Borgere, da befandt Jøderne sig med Nødvendighed paa et kritisk Punkt. Dersom de da havde mødt et kraftigt Troesliv og havde set sig omgivet af et Samfund, hvori sand Christendom, alvorlig Fromhed og strenge Sæder vare herskende, da vilde Udviklingen være gaaet i en anden Retning. Men fordi de mødte overveiende Ligegyldighed og Slaphed i religiøs Henseende, og Troeslivet omkring dem var udmarvet af de flade Forstandsraisonnementers Herredømme, og Christenheden var beruset af hule og falske Frihedsideer, derfor antog deres Aandsliv Skikkelse af en Reformjødedom, der afviger ligesaa meget fra det gamle Testaments Religion, som de rationaliserende og materialistiske Aandsretninger blandt saakaldte Christne afvige fra det nye Testaments Religion.

Hvad Skade en saadan Reformjødedom kan anrette i et gammelt christent Samfund, have vi ikke mærket synderligt til her i Danmark. De danske Jøder ere kun 4000 i Tallet. Vistnok har »Reformen« mere eller mindre bevidst ogsaa paavirket dem, og det saa meget, at virkelig orthohox Jødedom, som holder strengt fast ved Fædrenes Overleveringer og ikke gaaer paa Accord med Samvittighed og Ritus, synes forholdsvis sjælden, i hvert Fald ikke almindelig i Kjøbenhavn, hvor Flertallet af vore Jøder boe. Men de danske Jøder have gjennemgaaende viist sig som stille Folk, der hovedsagelig have anvendt deres Kræfter i deres egen snevrere Forretningskreds og ikke synderligt have grebet ind i Landets almene Udvikling. Enkelte af deres mest fremragende Mænd have endog indlagt sig stor Fortjeneste af vort Fædreland ved at stille deres Begavelse og Midler til Tjeneste navnlig for vor oeconomiske Udviklings Fremme og for velgjørende, philantropiske Foretagender. Det danske Folk har saaledes

gjennemgaaende kun Grund til at see med Høiagtelse og Velvillie paa vore Jøder, — rent bortseet fra, at en Christen jo altid burde see paa Jøder med den eiendommelige Interesse og Kjærlighed, som udspringer af, at Frelsen er kommen fra Jøderne (Joh. 4, 22), og at vor Herre Jesus Christus i sit Kjøds Dage selv var en Israelit.

Det Eneste, vi hertillands have mærket af skadelig Indflydelse fra moderne Jødedom, er den literære Bevægelse, som i Halvfjerdserne reiste sig under Ledelse af Jøden Dr. Georg Brandes. Men hos ham var og er der ikke Andet tilbage af den jødiske Aand end Hadet til Christendommen og Omsætningsevnen overfor Andres Producter. Han er ingen Repræsentant for egentlig Reformjødedom. De alvorligere Jøder ere selv ligesaa misfornøiede med hans Optræden som vi Christne. Han befinder sig netop ved Foden af det før omtalte Skraaplan, hvor Reformjødedommen gaaer over i religionsløs Naturalisme og moralløs Materialisme. Unegteligt har den af ham reiste Bevægelse gjort megen Skade baade gjennem Skjønliteraturen og gjennem Dagspressen. Hvor megen Ulykke og Gift et Blad som »Politiken«, der ret egentlig er en Affødning af den Brandesianske Aandsretning, breder ud over den danske Befolkning, er ikke til at beregne. Uberegneligheden har dog navnlig sin Aarsag i den bekjendte danske blødagtige Holdningsløshed og den ligesaa indgroede danske Lattermildhed, som gjør, at Folk ikke kunne lade være at læse et saadant Blad, — af Nysgjerrighed og af Forkjærlighed for piquant Fremstilling, uagtet de samme Folk baade i social, politisk, literair og kirkelig Henseende kunne være bestemte Modstandere af Bladets hele Retning. Denne ynkelige og pjaltede Adfærd overfor en degenereret Dagspresse bevirker, at Skaden udbreder sig langt videre, end den brandesianske Bevægelse i sig selv har Kraft til. Men dog kan

man ikke tale om en Ulykke over Danmark, som er kommen fra Jøderne. Thi deels staaer Brandes selv aldeles udenfor Jødedommen; deels maa det vel erindres, at hele denne radicale Propaganda ligesaa vel drives af frafaldne Christne, og at disse, naar Alt kommer til Alt, spille en større Rolle, i alt Fald, hvad Antallet angaaer, end Kredsen af vore jødiskfødte Radicale.

Anderledes have Forholdene udviklet sig i vort sydlige Naboland. Ligesom Tydskland blev Reformjødedommens Fødested, saaledes er det ogsaa der, at man fortrinsvis har mærket en skadelig Indflydelse paa Samfundet fra den emanciperede Jødebefolkning. Man vil ikke kunne fortænke Jøderne i, at de benyttede de Adgange, som Emancipationen aabnede dem, til at erhverve sig en bedre Stilling og en mere omfattende Virksomhed i Samfundet, end de havde haft tilforn. Men hermed lode de sig ikke nøie. Der viste sig navnlig i Berlin en Bevægelse iblandt dem, som tilsigtede at gjøre dem til Herrer og Ledere i Landet, og naturligvis skulde denne Ledelse gaa Christendommen imod, fordi alle Jøder fra Barndommen have Had til Christus og føle vor Religion som en Bebreidelse imod dem og have en nedarvet, desværre alt for vel grundet Følelse af, at hvor Christendommen regjerer, kunne Jøderne ikke have Fred. Den tydske Reformjødedoms Stræben efter at faa Overtaget blandt Tidens forskjellige Aandsretninger blev saaledes af christendomsfjendsk Natur; det er ogsaa en Selvfølge, at den maatte blive faretruende for Tydsklands nationale Liv, idet det var jødisk-humane og internationale Ideer, den havde sat i sit Banner. Med stor Energie og den Utrættelighed og Seighed, som Jøderne have tilegnet sig under Aarhundredernes Forfølgelser, førte de dette Felttog til Erobring af det tydske Samfunds- og Aandsliv. Navnlig lykkedes det dem at faa en afgjørende Indflydelse paa Børsen

og dermed paa hele Handels- og Forretningslivet, i Pressen og tildels i de politiske Forsamlinger. Og da nu Pengemagten, Pressemagten og Politiken ere Hovedkræfterne i det moderne Samfundsliv, saa forstaaer man, hvor faretruende det saae ud i Tydskland saavel for den nationale Sag som for Christendom og Kirke. Det er muligt, at man har overdrevet Faren noget; men i hvert Fald gav den Anledning til, at der reiste sig en Modbevægelse, hvis Navn, Antisemitismen, har tildraget sig Opmærksomheden over hele Verden.

Ved Antisemitisme forstaaer man den Reaktion, det Tilbageslag mod Jødernes overmægtige Indflydelse, som reiste sig fra national Side for at modarbeide, hvad man kaldte Befolkningens »Verjudung«. Jøderne høre til den semitiske Folkerace, som er udpræget forskjellig fra Vesterlandenes ariske Folkestammer. Den germaniske Selvfølelse hos Tydskerne reiste sig altsaa mod Semitismens Fremtrængen gjennem Jøderne, og saaledes blev »Antisemitisme« Modbevægelsens naturlige Navn. Man kan kalde den en Racekamp, hvori Germanerne vilde fjerne deres semitiske Medborgere fra den Magtstilling, som de havde erhvervet sig ikke blot ved deres Penge og Handelstalent, men ogsaa ved Arbeidsomhed, Nøisomhed og huslige Dyder. Antisemiten betragter Jøden som en fremmed, og saaledes blev Kampens Løsen: Bort med de Fremmede! Nu kan man ikke negte, at det har sin fulde Berettigelse, naar et Folk vil værne om sine nationale Eiendommeligheder og ikke vil see disse skubbede tilside og traadte under Fødder af kosmopolitiske, verdensborgerlige Strømninger fra en indvandret, fremmed Folkerace. Ligesaa berettiget er det, naar et gammelt christent Samfund ikke vil finde sig i, at dets Religion bliver haanet og dens Indflydelse paa Folkets Liv og Sæder bliver fortrængt af en Aandsretning, som er fjendtlig imod Christendom og Kirke.

Forsaavidt maa man sympathisere med Antisemitismen i Modsætning til den moderne Jødedoms Overgreb. Men Et er, at man sætter sig til Modværge imod Overgrebene, et Andet er Maaden, hvorpaa Kampen bliver ført, og den Aandsretning, som træder os imøde i Antisemitismen selv. Med Blikket henvendt herpaa maa jeg tilstaa, at jeg ikke kan andet end at erklære mig paa det Bestemteste imod Antisemitismen og kan kun betragte den som en Skamplet for en Nation og en Gru for Christendommen.

For det første farer den med Usandhed og ledes af Hadefuldhed, af et blindt Racehad. Selv en Mand, som den tidligere Hofpræst Støcker, der saa energisk virker for Indre Missions Arbeide i Berlin og for Arbeiderstandens christelige Paavirkning, holder sig ikke fri for Overdrivelser. Nylig har han sagt: »Jeg anseer det for nødvendigt, at et Folk paa 50 Millioner ikke udsuges og bedrages af en halv Million Fremmede. At den tydske Aand er ved at drukne i den jødiske, er sikkert.« Det er endda et mildt Udtryk, naar jeg kalder saadanne Ord blot for Overdrivelse. Man behøver ikke at leve længe i Tydskland for at mærke, hvor langt det er fra, at den tydske Aand er ved at drukne i den jødiske. Det er heller ikke Sandhed, at den halve Million Jøder udsuger og bedrager alle de 50 Millioner af Landets egne Børn. Denne Carrikering af de virkelige Forhold er ikke synderlig finere, end naar den bekjendte Rector Ahlwardt forleden erklærede i sit antisemitiske Had, at »Producenterne blive fattige, og Consumenterne blive fattige, kun Jøderne blive rige«. Det var den samme Mand, som i sit Raseri mod Jøderne udslyngede den Beskyldning, som Domstolene gjorde til Intet, at den tydske Regjering havde ladet sig bedrage til at forsyne Hæren med slette Geværer, fordi disse tildels vare tilvirkede i en Fabrik, som tilhørte

en Jøde!! Vistnok er denne Ahlwardt særlig fanatisk og maaske ogsaa noget utilregnelig. Men det er netop Maneren hos Antisemiterne at give Jøderne Skylden for alle mulige Ulykker og at fremstille dem for Folket som det nederdrægtigste Pak med de sletteste og uhyggeligste Egenskaber, kort sagt at lade sig inspirere af og fylde Andre med det bittreste og uforsonligste Racehad. Dette er ikke en Smule bedre, end naar man i Middelalderen saae paa Jøderne som Menneskehedens Udskud og lod dem undgjælde for Alt, hvad der tildrog sig af slemme Ting. Dersom ikke den nyere Tids Lovgivning var en Hindring for Sligt, vilde ogsaa Antisemiternes Had have givet sig lignende Udslag som i Middelalderen med dens Vold og Forfølgelse mod Jøderne. Derfor er hele denne Bevægelse en Skamplet for den tydske Nation. Betragtet fra Christendommens Standpunkt er det jo ligefrem græsseligt, at man kan tro at raade Bod paa et Onde ved at prædike Had og lade sig lede af Had til sine Fjender. Christus har lært os det Modsatte og erklæret det for Hedenskab at stille sig saaledes overfor sine Modstandere. Det vilde tværtimod have været Opgaven og det eneste Velsignelsesrige, at gaa den modsatte Vei og bekæmpe Jødernes Overgreb ved at lade Kjærlighedens Evangelium, prædiket i Aandens Kraft og praktiseret med Utrættelighed, blive den Magt, hvorom Alle samlede sig for baade at standse og vinde den frygtede Fjende.

Men endnu uhyggeligere tager Antisemitismen sig ud, naar man undersøger det religiøse Stade, hvorfra den fører sin Kamp imod Jøderne. Den tager til Gjenmæle mod deres Overgreb bl. A. ogsaa paa Christendommens Vegne; men det er en Gru at se, hvorledes den selv bærer sig ad baade med Biblen og med Christus. I saa Henseende maa jeg henvise til nogle Skrifter, der have en vis kanonisk Gyldighed i Antisemiternes Leir. Hele Bevægelsen blev indledet af et Skrift,

som udkom i 1861 under Titelen »Die Juden und der deutsche Staat«, forfattet af en Pseudonym H. Naudh, hvis virkelige Navn er Nordmann. Det udkom indtil 1885 i elleve Oplag og anbefales af Partiet selv som »grundlæggende for den hele Bevægelse« og som »træffende paa alle Punkter endnu bestandig«, »et Mesterværk i Stil og Indhold«, »den antijødiske Genius's Pronunciamento«. En anden Hovedkilde er den af Theodor Fritzsch udgivne »Antisemiten-Katechismus«, som i de fem Aar fra 1887 til 1892 skal være udkommen i 20 Oplag. Efter Naudh skylder Jødefolket ikke nogen guddommelig Udvælgelse sin Oprindelse, men det stammer fra en Slump af forskjellige Folk, som for største Delen vare spedalske og derfor forvistes til Gosen Land. Da Ægypterne tilsidst heller ikke vilde taale »denne øde Hob af Dovne, Spedalske og Lastefulde« i denne afsondrede Landsdeel, fordreve de dem, og de skulle da være flygtede i Selskab med Forbrydere og andet Pak, efter først at have berøvet Ægypterne deres Guld- og Sølvsager. Jehova fremstilles som »en Person saaledes som Jøden behøvede ham for at gjøre Forretninger med ham, omgiven af et Forretningspersonale af Engle, hverken allestedsnærværende eller alvidende.« Han gjøres til »et Speilbillede af den jødiske Samvittighed«, en Jødegud, som har skabt Menneskene i sit Billede, altsaa Jøder, og disse have befolket Jorden. Endvidere hedder det, at fordi Jehova og Moses begge ere mandlige, staaer Kvinden uden Rettigheder, kun som sin Mands Eiendom; ja Jehova fremstilles som Jødernes villige Hjælper ved Tyveri og Bedrageri. Det siges om den gammeltestamentlige Religion, at forsaavidt man i det Hele tør kalde Forholdet mellem Jøderne og deres Gud en Religion, saa er det en Religion, som ingen Moralprinciper har, ingen frugtbare Grundsætninger, som egne sig til mangfoldig Anvendelse, men kun særlige kontrakt-

mæssige Bestemmelser, hvortil de ere bundne med Trusler om at miste deres Ret. Alle disse Fordreininger af det gamle Testaments Indhold, som foreligge i de nævnte antisemitiske Hovedskrifter, have kun den ene Hensigt, at gjøre Jøderne saa foragtelige som muligt. Og saa paastaaes det om det nye Testament og Christendommen, at der er ingen virkelig Forbindelse tilstede med Jøderne og deres Religion. Naudh siger ligefrem: »Det er ikke til at miskjende, at Christendommen stammer fra den 500 Aar ældre Buddhisme, hvis Missionærer gjennemreiste hele den dakjendte Verden. Vort Kjendskab til Christendommen stammer fra jødiske Kilder, men i Virkeligheden er den langt nærmere beslægtet med den gamle persiske og indiske Gudsdyrkelse end med Jødedommen. Man kan aldeles ikke kalde Jødedommen for Christendommens Forløber, den har kun fremkaldt den som sin Modsætning.« Paa lignende Maade tales der om Christus i Antisemit-Katechismen. Her paastaaer Fritzsch, at Jesus er fremstaaet af de kanaanitiske Stammer, Amoriter, Samaritaner, Essæer (!), eller han nedstammer fra galliske Leietropper, efter hvem maaske Galilæa har faaet sit Navn (!). Derfor paastaaes det uden Omsvøb, at »Aanden i det gamle og det nye Testament er grundforskjellig, i det første hovedsagelig semitisk, i det sidste hovedsagelig arisk Aandsretning.« Men spørger man, hvormed saadanne Paastande kunne forsvares, saa kan man faa at høre, hvad Hovedredacteuren af en antisemitisk Avis svarede en christen Theolog, der gjorde ham opmærksom paa det utilforladelige Stof i Antisemit-Katechismen; han sagde med et Skuldertræk: »Det er jo kun et Agitationsmiddel«.

Saaledes er Aanden i den Antisemitisme, hvis Hovedledere ere Mænd som Fritzsch, Nordmann, Liebermann von Sonnenberg, Bøckel og Førster. Den gaaer i Regelen under

Navnet den tydsk-sociale. Ligesom den er uchristelig i sit nationale Racehad, saaledes er den ogsaa paa Grund af sit Forhold til Bibel og Christendom absolut uantagelig for dem, som ville holde fast ved den sande Christentro. Dens »ariske Christus«, som de kalde ham, er en ganske anden end den Herre og Frelser, hvem vi tilbede. Man kan derfor ogsaa kun dybt beklage det Forhold, hvori Støcker har stillet sig til de tydsk-sociale Antisemiter. Naturligvis kan der ikke være Tale om, at han som Fører for det christelig-sociale Parti skulde staa paa det samme religiose Stade, som ovenfor er blevet skildret. Hans Tilslutning til Kirkens overleverede Tro er hævet over enhver Tvivl. Ligesaa har han fralagt sig al Samstemning i det antisemitiske Racehad imod Jøderne og erklæret paa sit Partis Vegne: »Vi hade Ingen; vi hade heller ikke Jøderne«. Men han er i sin Iver for at modarbeide jødiske Overgreb gaaet meget for vidt og har som Agitator givet efter for Fristelsen til at træde i nær Berøring med de Tydsk-Sociale. Deres Forfalskning af Christendommen burde have bragt ham til at undgaa enhver Forbindelse, ja ethvert Skin af aandeligt Fællesskab med dem. Men istedenfor har han ladet sig forlede til at slutte en Tale i Darmstadt med Ønsket om Blomstring, Væxt og Trivsel ikke blot for sit eget christelig-sociale Parti, men ogsaa for de Tydsk-Sociale. Et saadant Ønske kan kun betegnes som offentlig Forargelse, naar det lyder fra en christen Præsts Læber.

Endnu er denne Kamp mellem anmassende Reformjødedom og uchristelig Antisemitisme staaende i Tydskland. Den er en Ulykke for Folket; men det Sørgeligste ved den er Antisemitismen selv, der med Rette er bleven kaldt »en Kræftskade, der tærer paa vort Folkelivs Marv«. Man kan kun ønske, at den nødvendige Bekæmpelse af de jødiske

Overgreb maatte føres ind i et andet Spor, hvor Racehadet veg Pladsen for Kjærlighedens Aand, den dragende og frelsende Kjærlighed overfor det gamle, endnu forblindede Guds Folk, og hvor Hovedvaabnet blev selve Christi Evangelium, fremlagt for Jøderne gjennem et fyldigt og energisk Troeslivs aandsmægtige Vidnesbyrd. Det maatte da overlades den sociale Lovgivning paa Grundlag af den nu engang bestaaende Ligestilling af Folkestammerne i Staten at trække de nødvendige Grændser for Capitalismens og Dagspressens Udskeielser, Udskeielser, som ikke Jøderne alene, men ogsaa Ikke-Jøder gjøre sig skyldige i.

I det Foregaaende var det Jøderne i Vesteuropa, som Talen bevægede sig om. Men naar man vil vide Besked om Jødefolket i Nutiden, maa Opmærksomheden idetmindste ligesaa fuldt henledes paa de østlige Lande. Her er det, at Folkets Hovedmasser leve, dels i selve Orienten, Ægypten, Abessinien, Palæstina, Persien o. a., dels navnlig i Østeuropa, Rusland, Balkanhalvøen og Østerrig-Ungarn. Ogsaa her kan man møde Forskjellen mellem en Jødedom, som er berørt af de moderne Culturstrømninger, og den gamle, strenge Orthodoxie, som holder Fædrenes Overleveringer i Hævd. Navnlig i Galicien spores der en stærk Gjæring blandt Jøderne af den yngre Generation, som ikke længer finde Tilfredsstillelse i den traditionelle Levevis, men tørste efter Kundskab og Dannelse og hige efter Delagtighed i Vesterlandenes Cultur, medens de i religiøs Henseende enten ere ligegyldige eller føle Trang til noget Dybere, end Synagogen har kunnet yde dem. Men det langt overveiende Antal af Østens Jøder er aldeles uberørt af saadanne Strømninger og leve ganske i den samme Forestillingskreds og med de samme Skikke, de samme

nationale Eiendommeligheder og den samme Religionsform, som deres Fædre have haft gjennem mange Aarhundreder. Her lærer man dem ret at kjende som et selvstændigt Folk, forskjelligt fra alle andre — ikke just saaledes, at de have Selvstændighed og Frihed i social og politisk Henseende; meget mere maa de i Regelen leve under store Indskrænkninger og ofte under de sværeste Tryk. Men disse Indskrænkninger i Forbindelse med den Talrighed, hvormed Jøderne optræde her og befolke hele Districter eller ofte danne det langt overveiende Flertal af Byernes Beboere, have bevirket, at de uforstyrret have kunnet bevare deres eiendommelige Levesæt og indrette sig ganske efter deres Religions og Overleveringers Krav.

Det er den thalmudiske Jødedom, som florerer her under en meget myndig Ledelse af de anseteste og lærdeste Rabbinere, en Anseelse, der stundom gaaer over til overtroisk Tilbedelse, en Lærdom, som kan være beundringsværdig, men let bliver til det goldeste Juristeri. Intet agtes høiere og eftertragtes mere blandt disse Jøder end Studiet af det gamle Testament og af Thalmud, denne mærkværdige Samling af, hvad de jødiske Lærere gjennem mange Aarhundreder have lært i nærmere eller fjernere Tilknytning til Moseloven som Veiviseren til Salighed for det udvalgte Folk. At lære saa meget som muligt deraf og at lade sine Sønner saa tidligt som muligt begynde Studiet deraf, er den jødiske Mands Ambition i disse Egne. At have dygtige Rabbinere blandt sine Sønner eller berømte Thalmudlærde blandt sine Forfædre, det betragtes omtrent som Adelskab for en Familie.

Unegteligt affoder denne Iver for Loven og de overleverede Forskrifter Adskilligt, som fortjener at beundres. Religionen og Gudsdyrkelsen faaer sin Plads som det Høieste og Vigtigste i Livet. Lydighed, Troskab, Selvfornegtelse ud-

vikles derigjennem, foruden at indbyrdes Sammenhold og dyb Familiefølelse udmærke Jøderne her som allevegne. Men paa den anden Side medfører dette Liv i trældomsagtig Underkastelse under Loven og de mange Forskrifter, at Religionen let kommer til at gaa op i Udvorteshed, og Hjertets Liv stagnerer, medens Selvretfærdigheden, den selvophøiende Tilfredshed med sine egne Gjerninger uvilkaarligt tager Overhaand. Alvorlig Syndsbevidsthed er derfor meget sjælden hos disse Jøder, og denne Mangel danner en Hovedhindring for, at de kunne blive tilgængelige for Christendommen. Messiasforventningen er vistnok tilstede hos en Del iblandt dem og kan finde sin Næring under de trange og trykkede Kaar, hvori de ofte leve. Men Tanken om, at denne har fundet sin Opfyldelse i Jesus af Nazareth, ligger Flertallet af dem saa fjernt som muligt. I Regelen have de aldeles forvrængede Forestillinger om Christendommen og betragte den som Ugudelighed og Djævelskab, hvorfor Overgang til den ansees for en Skjændsel og Ulykke. De sørge over en Døbt langt mere end over en Død, forbande og forstøde en saadan Frafalden og lade sig i saadanne Tilfælde let ophidse til grusom og ubønhørlig Forfølgelse. Gjennem Aarhundreder have de nemlig nedarvet Thalmuds Forestillinger om Jesus som Slegfredbarnet, den Hængte, et Udskud af Menneskeheden, hvis Navn de have lært at spytte af som det modbydeligste af alle Navne. Selve Christi Evangelium var dem indtil den nyeste Tid næsten ganske ubekjendt. Den Christendom, som de lærte at kjende gjennem den græske Katholicisme, var og er dem en Vederstyggelighed, navnlig for dens Billeddyrkelses Skyld. I social Henseende staaer Flertallet af dem paa et lavt Trin og lever i Regelen i usle og fattige Kaar. De overordentlige Hindringer, som Landenes indskrænkende Særlove lægge for deres frie Bevægelse, for deres Uddannelse og

Virksomhed, formaae kun de Færreste at overvinde. Men hvor Forholdene paa nogen Maade tillade det, viser det sig ogsaa her, hvilken Energie, Dygtighed og sjældne Evner Folket bærer i sit Skjød.

Der kunde være ret mærkelige Ting at berette om Jøderne i Abessinien og i Persien. Det har ogsaa sin Interesse at høre om den voxende Jødebefolkning i Palæstina, hvortil store Skarer ere udvandrede i de senere Aaringer, og hvor der med Bistand navnlig fra Baron Edmond Rothschild i Paris har dannet sig særskilte Jødecolonier paa Landet, der trives ret godt, omtrent 20 i Tallet. Men Begivenhedernes Gang har medført, at naar Talen er om Nutidsforholdene blandt Jøderne i de østlige Lande, knytter Hovedinteressen sig aldeles overveiende til Rusland.

I Rusland[1]) boede der hidindtil c. 4 Millioner Jøder. De vare ved gamle Love henviste til at bo i det saakaldte Jødeterritorium, ɔ: de 15 Provindser, som danne Rigets vestlige og sydlige Grændsedistricter, og kun undtagelsesvis andetsteds. Indtil 1882 kunde de bevæge sig saa temmelig frit og bosætte sig, hvor de vilde, indenfor dette Territorium. Tillige havde Keiser Alexander den 2den givet adskillige Lempelser, saa at foruden de større Handlende ogsaa Haandværkere og industrielle Arbeidere havde Adgang til det Indre af Landet siden 1865. I 1880 kom der endogsaa et Circulaire, som udtrykkelig tilsagde Jøderne Bopælsrettigheden paa de Steder, hvor de havde slaaet sig ned udenfor det gamle Territorium. Men i 1882 udkom de saakaldte Mailove, som indledede Jødernes nyeste, tunge Lidelseshistorie. Ved dem

[1]) La situation des Juifs en Russie, Rapport adressé au gouvernement des Etats unis par ses Délégués I. B. Weber et Dr. W. Kempster.

blev det paabudt, at i de nævnte 15 Provindser, hvor Jøderne havde deres Hovedsæde, turde de nu ikke mere bo paa Landet, men kun i Byer og Flækker. Med Strenghed bleve de jagede ind fra deres mange Opholdssteder paa Landet til de iforveien overbefolkede Byer, hvor Jødebefolkningen havde haft ondt nok ved at leve tilforn, men nu endnu vanskeligere kunde skaffe sig det Fornødne. Vistnok hed det sig, at de Jøder, som ved Lovenes Udstedelse vare bosatte paa Landet, skulde det være tilladt at forblive der. Men hvor lidet dette betød, vise sørgelige Exempler. En ung Mand blev indkaldt til Militærtjeneste. Da han efter dennes Tilendebringelse vilde vende tilbage til sin tidligere Bolig paa Landet, blev dette ham negtet. Han havde, sagde man ham, skiftet Opholdssted, da han skulde være Soldat, og kunde derfor ikke længere have Ret til at bo i sit tidligere Hjem paa Landet. En Olding havde i en lang Aarrække boet i en lille Landsby, men maatte foreløbig flytte, fordi hans Vært vilde istandsætte hans Leilighed. Da han vendte tilbage for atter at drage ind i sin gamle Bolig, tilkjendegaves det ham, at han ikke længer turde bo i Landsbyen; thi han havde skiftet Opholdssted.

I de sidste Aar er den russiske Regjering skredet ind imod Jøderne med endnu større Strenghed, for ikke at sige Uretfærdighed. De mange jødiske Haandværkere, som tidligere havde faaet Adgang til det Indre af Riget, ønskede man at drive tilbage til det gamle Jødeterritorium. Til en Begyndelse gik man en Omvei. Værkstederne og Fabrikkerne bleve afsøgte paa de Tider, hvor man vidste, at de jødiske Arbeidere vare ude for at aflevere Arbeide eller vare ledige. Naar de saaledes ikke fandtes beskjæftigede med deres Haandværk, beskyldtes de for svigagtig Indsnigelse i Corporationerne og bleve derfor udviste og sendte tilbage til Jødedistricterne

i de ovenfor nævnte Grændseprovindser. Bestemmelserne om, at de ikke maatte sælge Andet, end hvad de selv fabrikerede, bleve udnyttede paa de mest haartrukne Maader. Uhrfabrikanter bleve udviste, fordi de foruden Uhrene ogsaa tillode sig at sælge Uhrnøgler. Skræddere bleve udviste, fordi Knapperne paa de Klædninger, som de forfærdigede, ikke vare fabrikerede af dem selv. Dette var de indledende Skridt. Derpaa fulgte i Juli 1891 en Anordning, som ligefrem paabød Udvisningen af Haandværkere og Andre, som tidligere havde faaet udtrykkelig Ret til at drive Industri i det Indre af Rusland.

Umiddelbart efter at denne Befaling var udstedt, blev Jødekvarteret i Moscou omringet om Natten af Politiet og Brandvæsenet. Husene bleve afsøgte, og man anholdt i denne Nat 500 Personer, hvoraf 260 bleve kastede i Fængsel. Kort iforveien havde en Politiofficeer, som stod i venskabeligt Forhold til en Rabbiner, underrettet denne om, hvad der skulde ske, og hvis ikke han havde advaret saa mange som muligt af sine Troesfæller mod den truende Fare, var det gaaet ud over endnu flere. De Advarede søgte at skaffe sig og deres Familier i Sikkerhed for den skjæbnesvangre Nat; Nogle flygtede til Forstæderne, Andre til Kirkegaardene, Andre leiede sig Droscher, hvori de kjørte rundt i Gaderne Natten igjennem, ja der var dem, som maatte leie Værelser til deres Familier i offentlige Utugtshuse, fordi de ikke kunde finde andet Ly mod Nattens Kulde og Politiets Efterstræbelser. Politidirecteuren i Moscou udstedte ogsaa en Befaling til Hospitalerne under de communale Myndigheder, at de maatte ingen Jøder modtage, hvad enten disse havde Opholdsret i Byen eller ikke. Saaledes hændte det ved et Hospital, hvor der fortrinsvis behandles Øien- og Øresygdomme, at man negtede en jødisk Olding Optagelse, som ønskedes indlagt,

fordi han havde mistet sit ene Øie og truedes af den graa Stær paa det andet. Forfatteren af den officielle Indberetning, hvorfra disse Meddelelser ere hentede, traf ham senere i en Forstad, hvor han opholdt sig hemmeligt, men i den ynkeligste Forfatning, idet der nu tillige havde slaaet sig Lamhed til hans øvrige Lidelser. Til et andet Hospital, hvor den bekjendte Pasteur'ske Helbredelsesmethode praktiseres, blev der bragt en Jøde, som var bleven bidt af en gal Hund. Lægerne constaterede Symptomernes Tilstedeværelse og erklærede, at den eneste Redning for den Ulykkelige var at blive behandlet efter den nævnte Methode. Men de turde ikke handle imod den omtalte Ordre, som udelukkede Jøderne fra Hospitalerne, og maatte saaledes negte ham Optagelse. Denne Ordre var bleven udstedt i Juni 1891, og dog foreligger der Beviser for, at man endnu i November s. A. opkrævede de Gebyhrer, som alle indskrevne jødiske Haandværkere vare pligtige at betale som fast Afgift til Hospitalsvæsenet for eventuelt at kunne blive indlagte!

Den tidligere Mildhed i Haandhævelsen af Lovene mod Jøderne havde medført, at foruden de større Handlende, Haandværkere og Arbeidere, som havde Lov dertil, havde ogsaa adskillige Andre taget Ophold i det Indre af Landet, uden at dette, strengt taget, var tilstedeligt; men de bleve taalte af Politiet. Saaledes havde en ung Pige paa atten Aar Molka Chalphin boet i to, tre Aar i Moscou og ernæret sig ved Linnedsyning og sendte maanedlig en Del af sin Fortjeneste til sin Moder, som boede i et af Jødeterritoriets Districter. Da Øvrigheden begyndte at fare frem med Strenghed imod Jøderne, skjulte hun sig hos sine Bekjendte; men i Længden turde heller ikke disse huse hende. Nu stod hun overfor Valget enten at forlange »en gul Billet«, ɔ: lade sig indskrive som offentlig Skjøge, thi saadanne ere de eneste

Personer af jødisk Nationalitet, der kunne bo i alle Egne af Rusland, eller at drage tilbage til Jødeterritoriet, hvor hun ikke kunde finde Arbeide til at ernære sig selv og hjælpe sin Moder. I flere Nætter flakkede hun husvild om i Moscous Gader. Tilsidst styrtede hun sig i sin Fortvivlelse i Floden, men blev trukket op igjen, ikke uden Modstand fra hendes Side. Paa Politistationen erklærede hun, at hendes eneste Aarsag til at have villet begaa Selvmord var den, at de russiske Love ikke aabnede hende nogen Udvei til at undgaa et Liv i Last og Skjændsel.

Følgen af disse Forholdsregler blev, at Jødeterritoriets Byer overfyldtes end mere, saa at Fattigdommen og Elendigheden i disse steg stadig, og derpaa begyndte en Udvandring i store Skarer af de mest forkomne Stakler til Amerika.

Senere bleve tilsvarende Forholdsregler trufne imod den jødiske Handelsstand og Fabrikeiere i det indre Rusland. En lang Række af Exempler i den omtalte officielle Indberetning viser, hvorledes gamle og ansete Forretninger maatte standses og Indehaverne med deres Familier forlade deres mangeaarige Opholdssted i Regelen med Tab af Størstedelen af deres Eiendom, med Udsigt til Trang og Fattigdom istedenfor deres tidligere Velstand. Aarsagen til disse Forfølgelser synes i aldeles overveiende Grad at være religiøs Fanatisme. Det bekræftes ogsaa af den Omstændighed, at Antallet af andre Udvandrere fra Rusland til Amerika, der heller ikke tilhøre den græsk-katholske Kirke, saasom Tydskere, Stundister, Mennoniter o. A., er bestandig voxende. Saasnart derimod Nogen vil lade sig døbe og indlemme i Statskirken, gjøres Alt ham saa let som muligt, og der indrømmes Frihed til at bo og drive Forretning, hvor man vil.

Til Udvisningslovenes Strenghed svarer i Regelen den Hensynsløshed, hvormed Øvrigheden behandler de Ulykkelige,

som skulle forlade deres tidligere Hjem og overflyttes til Jødeterritoriets kummerlige Opholdssteder. Ved officielle Documenter er det godtgjort, at Beskyldningen mod Øvrigheden for endogsaa at føre Jøderne bort med Haandjern paa, som om de vare simple Forbrydere, er sand. Paa Veien blive de stundom internerede i Fængsler med de sletteste Betingelser og i Selskab med Drukkenbolte, Vagabonder og endnu værre Personer af Samfundets Udskud. Intet Under derfor, at Jødeforfølgelserne i Rusland have tildraget sig Vesteuropas Opmærksomhed, og at man navnlig fra England har søgt at indvirke formildende paa de russiske Autoriteter, og at jødiske Rigmænd have sat sig i Bevægelse, og Comiteer have dannet sig for at lette den russiske Jødebefolkning Udvandringen dels til Palæstina, dels og navnlig til Amerika, baade den argentinske Republik og de forenede Stater i Nordamerika.

Disse sidstes Regjering har endog paa Grund af den overhaandtagende Indvandring set sig foranlediget til at sende to Delegerede, Oberst I. B. Weber og Dr. W. Kempster til Rusland for at undersøge Forholdene og afgive en officiel Beretning til Regjeringen i Washington om Aarsagerne til den for Amerika betænkelige, saa ganske usædvanlige Forøgelse af jødiske Udvandrere. Samtidigt blev der sendt Delegerede til andre Lande for ligeledes at undersøge Aarsagerne til de sidste Aaringers foruroligende Tilvæxt af fattige Udvandrere. De samlede Indberetninger bleve udgivne paa Regjeringens Bekostning i 1892 under Titelen: »Report of the Commisioners of immigration upon the causes which incite immigration to the United States.« Og de Capitler af samme, som omhandle Jøderne i Rusland, ere derpaa blevne oversatte paa Fransk og udgivne som en Bog for sig. Dette er den første, helt officielle Kilde, som er fremkommen til Belysning af de russiske Jødeforfølgelser i Nutiden. Det er fra den, at alle

Meddelelserne i det Foregaaende ere hentede, og de tør derfor betragtes som fuldt paalidelige, uden Overdrivelser og uden nogen speciel jødevenlig Tendents. Det behøver vel neppe at siges, at de Mænd, hvem den amerikanske Regjering overdrog Undersøgelserne, ikke selv vare Jøder.

Til Forsvar eller til nogen Undskyldning for disse sørgelige Begivenheder i Jødernes nyeste Historie vil man muligen kunne anføre, at oprindelig ere de fremkomne som et Nødværge fra Ruslands Side mod Overgreb og slette Indflydelser fra dets talrige Jødebefolkning. Paa Jødeterritoriet, hvis Indbyggerantal i det Hele beløber sig til c. 25 Millioner Mennesker, have unegteligt de 4 Millioner »Fremmede« virket en Del til Skade for Landets egen Befolkning. Navnlig have Landboerne lidt ilde under Følgerne af det jødiske Krohold og det jødiske Aagervæsen. Men det bør ikke oversees, at Drukkenskaben kan være ligesaa udbredt i Egne af Riget, hvor der ingen Jøder findes til at drive Kroerne, og at Aagerkarlene, som udsuge Befolkningen, ingenlunde blot ere Jøder alene. Hele Verden over viser det sig jo, at dette usle Erhverv kunne alle Slags Folk have Greb paa. Men navnlig vilde det være ubilligt at se bort fra, at Ruslands egne Undtagelseslove for Jøderne ere en Hovedaarsag til, at saa mange af dem have maattet ty til at være Kroholdere og Aagerkarle. Naar man spærrede dem Adgangen til de mere ansete Erhvervsgrene, og naar deres Haandværk og Smaahandel væsentlig henvistes til kun at finde Afsætning indenfor Jødeterritoriets Grændser og blandt deres egne Stammefrænder, hvor skulde det saa blive muligt for dem alle at friste Livet paa almindelig hæderlig Viis; vare de saa ikke nødtvungne til at benytte de mindre hæderlige Udveie, som ikke vare dem formente, at drive Krohold og Aager? Derved har Rusland selv foranlediget, hvad Skade Jøderne kunne have an-

rettet, og har selv fremkaldt den Misstemning hos Befolkningen, som gav det første Stød til Jødeforfølgelserne. Det er derfor vanskeligt at forstaa, at Keiseren har kunnet give sit Samtykke til en saa ubarmhjertig Fremgangsmaade mod Undersaatter, hvis Fædre igjennem saa mange Aarhundreder have levet i Landet, som om deres jødiske Troesbekjendelse berettigede til at negte dem menneskelig Behandling. Man har kun kunnet forklare sig dette paa een Maade, at de ledende Mænd i Kirke og Stat vide at fremstille disse Forhold i en baade national og religiøs Fanatismes vildledende Belysning, og at den keiserlige Familie holdes i Uvidenhed om, hvilke Uretfærdigheder og Ubarmhjertigheder der begaaes under Udførelsen af de allerhøieste Befalinger.

Spørger man nu, hvorledes Stemningen er under de svære Tryk, der i større eller mindre Grad hvile paa det store Flertal af Jøderne i de østlige Lande, da følger det af sig selv, at Nedstemtheden er almindelig, og at Mange ere Fortvivlelsen nær. Men man vil neppe kunne sige, at der i noget større Omfang spores de Virkninger, som dog tilsidst skulle blive Frugten af alle de Lidelser, Gud tillader at komme over Israels Folk. Bodfærdigheden, Syndsbevidstheden, Messiaslængslerne, Begyndelserne til, hvad Sacharias har spaaet, at »de skulle se hen til ham, som de have gjennemstunget« (12, 10), dette er endnu langtfra indtraadt hos det lidende og sukkende Folk. Tværtimod synes endnu Esaias og Paulus' Ord at have sin Gyldighed: »Jeg udstrakte mine Hænder den hele Dag til et ulydigt og gjenstridigt Folk«. Men naar Natten er sort, saa tage Stjernerne sig saa herligt ud, og jo dybere et Mørke der indhyller Himmelen, desto mere fryder man sig over den Glands, hvormed Stjernelysene kunne tindre. Saaledes er det ogsaa med de Lysglimt, som vise sig paa Jødefolkets natsorte Himmel.

Udbredelsen af det nye Testament paa Hebraisk, fornemmelig den fortrinlige Oversættelse af afdøde Professor Franz Delitzsch har haft en stor Betydning for vide Kredse blandt Østens Jøder. Først derigjennem have mange af dem lært at kjende, hvad Christi Evangelium egentlig er. Paa adskillige Steder har Efterspørgselen efter det nye Testament været stærk, og man hører ikke sjældent om mindre Kredse af Jøder, mest yngre Folk, som komme hemmeligt sammen for at læse den nye Pagts Skrifter. Det viser sig ofte, naar Jødemissionærer gjennemreise disse Egne, at Antallet af Jøderne, som ere optagne af denne Læsning og begjære nærmere Oplysning eller endog ligesom en Nicodemus i al Stilhed have sluttet sig til Christus, er større, end man havde anet. Blot et Exempel skal hidsættes her, som en protestantisk Geistlig i en af de russiske Provindser, hvor Hungersnøden har været slem, oplevede ifjor.

Præsten fik at høre, at blandt de Nødlidende i hans Sogn fandtes ogsaa en jødisk Familie, hvor Elendigheden var særlig stor. Han gik derhen og forefandt Manden, en Olding paa 82 Aar, liggende syg paa en Bunke Halm, tildækket med Pjalter. Den usle Hytte var ikke opvarmet. Fem Børn og fire Børnebørn, blege af Kulde, Sult og Elendighed, boede hos ham. Præsten søgte at trøste den gamle Mand med Ord af det gamle Testament. Efter at Oldingen havde lyttet en Stund, sagde han bevæget: »Det er smukke Ord af det gamle Testament, hvormed De, Hr. Pastor, vil bringe mig gamle Jøde Lægedom for min Sjæl. Men jeg kjender en endnu bedre Medicin, som ikke blot lindrer Sjælens Nød, men giver fuld Helbredelse for det værste Saar; det er Jesu Christi, Guds Søns Blod, som renser os fra al Synd«. Da Præsten spurgte ham, hvorledes han var kommen til denne Erkjendelse, gik der et glædestraalende Smil over den Syges Ansigt,

og med skjælvende Haand trak han et hebraisk nyt Testament frem, som var skjult under Halmen, og som bar Spor af stærk Benyttelse, og sagde: »Det er Livskilden, hvorfra der er tilstrømmet min Sjæl Lys og Trøst, det er Immanuel, Gud med os! Moses, Propheterne og Psalmerne have vel ofte vederkvæget mig, men alene Jesus kan gjøre salig«. Derpaa fortalte den Gamle, hvorledes han for to Aar siden var kommen i Besiddelse af Bogen. Han havde været paa Reise til Riga med sin ældste Søn. Underveis overnattede de i et christent Herberge. De fik deres Natteleie paa et Høloft, og der fandt Sønnen det nye Testament. Om Morgenen vilde de afgive Bogen til Værten, men denne svarede: »Det er en hebraisk Bog, som jeg ikke kan læse. Den maa være glemt af den gamle Simon, som i tre Uger sov her paa Høloftet. Han kommer ikke saa snart igjen. I kunne godt beholde Bogen.« Saaledes kom de i Besiddelse af Testamentet, og den Gamle fortalte, hvorledes Sønnen ved Læsningen var kommen til Troen paa Christus og havde henvendt sig til en luthersk Præst i Podolien, hos hvem han en Tid lang nød Undervisning og forberedtes til Daab. Imidlertid trak det i Langdrag med Ministeriets Tilladelse til Daabens Udførelse. Sønnen blev nødsaget til at reise hjem til sin Familie, og her blev han angreben af en ondartet Typhus. Han døde af denne Sygdom; men hans sidste Ord vare: »Herre Jesu, kom mig ihu! Til Røveren paa Korset, som ikke var døbt, sagde du: Idag skal du være med mig i Paradis. Saa vil du heller ikke forskyde min arme Sjæl«; og derpaa havde han sagt til sin Fader: »Fader, jeg gaaer til Jesus, se nu til, at du og alle Dine og at mine Børn ogsaa komme til Jesus«, og derpaa udaandede han under stille Gjentagelse af Jesusnavnet. Hermed endte den Gamles Fortælling. Præsten tilføier, at

den bedre Pleie, som der nu blev skaffet den Syge, bragte ham atter paa Benene.

Blandt dem, hvem Læsningen af det nye Testament har ført til Troen paa Jesus som Messias, har den jødiske Advocat Joseph Rabinowitsch i Kischinew med Rette tildraget sig en ganske særlig Opmærksomhed. Hans Omvendelseshistorie og hans Virksomhed som Vidne om Jesus for sine russisk-jødiske Landsmænd findes udførligt skildret i mit Skrift: »Den jøde-christelige Bevægelse i Sydrusland« [1]). Siden 1890 prædiker han i sit nye smukke Bedehus i Kischinew og aflægger tillige sit Vidnesbyrd gjennem vidt udbredte Smaaskrifter. Hans Optræden vakte en uhyre Opsigt, og stadig høres han af tilreisende Jøder rundt om fra det store russiske Rige, til hvis fjerneste Afkroge Virkningerne af hans Vidnesbyrd have naaet. Hans Tilhørerkreds er bestandig vexlende, og noget Menighedssamfund mellem de Jøder, som ved ham ere førte til Troen paa Christus, er det ikke lykkedes at stifte. Han betragter ogsaa selv nærmest en Evangelists Gjerning som sin Opgave, og Eiendommelighederne ved Ruslands Love for de religiøse Samfund berede tillige uovervindelige Vanskeligheder for en Menighedsdannelse. Den hele Bevægelses Særkjende er dette, at Jøder gribe Troen paa Messias og dermed ændre hele deres religiøse Grundanskuelse, men vedblive, saa vidt det lader sig forene dermed, at bevare de overleverede Skikke og leve som Jøder og tilhøre deres Folk; de forstaa, at hvad det gjælder om for Israel er en Folkeomvendelse, et nationalt Jødefolk med christen Tro, og ikke blot de spredte Overgange til Christendommen, som medføre, at Jøden løsrives fra sit Folk og opsluges af de fremmede Nationaliteter.

---

[1]) Kjøbenhavn 1886, Schønbergs Forlag.

I Tapio Szele i Ungarn sad der i flere Aar en Rabbiner Lichtenstein, som ligeledes var kommen til Troen paa Christus ved Læsningen af det nye Testament paa Hebraisk. Han var oprigtig nok til at bekjende dette for sin Menighed i Synagogen; men dens Kjærlighed til ham var saa stor, at den fandt sig deri, og de sædvanlige Forfølgelser, som ellers reise sig mod en Jøde, der antager christen Tro, udebleve foreløbig. I flere Aar kunde han blive i sit Embede og prædikede stadig for Menigheden paa Sabbaten om den komne Messias. Han udgav ogsaa smaa Skrifter, hvori han gjorde Rede for sin Overbevisning. Tilsidst have dog hans Families Efterstræbelser faaet ham ruineret og hans Fjender faaet ham fjernet fra Synagogen. Han har maattet forlade sit Hjemland og er for ikke længe siden traadt i et skotsk Jødemissionsselskabs Tjeneste.

Ogsaa i Sibirien prædiker en omvendt Jøde, Schoenmann, om Jesus for sine tidligere Troesfæller.

Men navnkundigst for Tiden er den unge forhenværende Rabbiner Hermann Warszawiak, som udfolder en storartet Virksomhed blandt de mange Jøder i New York. Hans Omvendelseshistorie og Forfølgelsen imod ham, indtil han maatte flygte fra sit Hjem i Polen over Breslau til Skotland, hvor han studerede Theologie, indtil han kunde sendes som Jødemissionær til Amerika, disse mærkværdige og gribende Oplevelser har jeg meddelt i Ugebladet »Fra Bethesda« 1892, Nr. 14, S. 237 fg., hvortil jeg maa henvise. Aldeles forbausende er den Virkning, som hans Prædiken har gjort paa Jødebefolkningen i New York, der er talrig og i de sidste Aar er voxet overordentligt ved Indvandringen fra Rusland. Han begyndte i en Forsamlingssal, som tilhører Bymissionen; men snart maatte denne overlade ham sin Kirke, som rummer 900 Tilhørere, paa Grund af den stærke Tilstrømning

af hans tidligere Troesfæller. Her prædiker han hver Lørdag Eftermiddag; men Antallet af Skarerne som indfinde sig, er det dobbelte af, hvad Kirken kan rumme. Og dog er det i disse Dage kun tre Aar, siden han begyndte sin Virksomhed. Han prædikede første Gang i New York den 19. April 1890. I Januar 1892 aabnede han et Hjem »for forfulgte Jødechristne og Sandhedsforskere«. Hver Fredag Aften holder han offentlige Discussionsforsamlinger, hvor han besvarer Jødernes Spørgsmaal og Indvendinger angaaende Jesus og Christendommen. Der uddeles nummererede Billetter til de Forsamlede, og efter sit Nummer kommer Enhver frem med sine Spørgsmaal. Om disse offentlige Discussioner fortæller han selv, hvormange orthodoxe Jøder der ved dem have faaet deres Øine opladte for Messias. I August forrige Aar fremsatte han en Plan om at bygge en »Christus-Synagoge«, der skal kunne rumme 3000 Mennesker, og hvor det er Meningen, at det hebraiske Sprog skal benyttes til Bønnerne, Sangen og Skriftlæsningen, medens Prædikenerne skulle holdes afvexlende paa Hebraisk, Tydsk, Engelsk og jødisk Jargon. I Forbindelse med denne Synagoge skulde der saa oprettes en Undervisningsanstalt for Evangelister og Missionærer. Planen vandt en saadan Tilslutning, at der allerede i November samme Aar havde tegnet sig 4200 Mænd som tilkommende Medlemmer af den nye Synagogemenighed. Med Pengene til Foretagendet synes det ogsaa at gaa godt.

Denne jødechristelige Bevægelse i New York er det Mærkværdigste, der endnu er oplevet blandt Nutidens Jøder, og man kan vel sige, at siden Apostlenes Dage har man ikke seet noget Tilsvarende. Hvad Bevægelsen vil føre til, og hvor holdbar den er, maa det være Fremtiden forbeholdt at svare paa. Men den er i hvert Fald et Tegn, som varsler høilydt om, at Tiden er der, hvor man ikke bør forsømme

at arbeide for, at Christi Evangelium bringes Jøderne nærmere. Dette Arbeide har Israelsmissionen taget op med ny Kraft i vore Dage. Ogsaa her fra Danmark yde vi vor Medvirkning til Israelsmissionens Gjerning dels blandt vore hjemlige Jøder og dels ved at holde en Missionspræst i Galicien. Det er en Virksomhed, som baade fortjener og trænger til Menighedens Støtte. Paa Tilslutning har det heller ikke manglet. Men vi behøve den i større Omfang og med varmere Interesse. Interessen vil voxe i samme Grad, som Øinene blive aabnede for Israels Betydning og mærkværdige Skjæbne i Nutiden. Vel er det kun lidet og utilstrækkeligt, hvad der herom har kunnet meddeles i et Foredrag paa denne enkelte Aften. Men jeg haaber dog, at det maa have fremkaldt en Følelse af, at Jøderne ere et Folk, som har Krav paa vor særlige Opmærksomhed. I andre Lande har man tilvendt dem en ondartet Opmærksomhed. Gid man hertillands vilde lære at se paa dem med den Kjærlighed, som tilkommer vor Frelsers Stammefolk, og med det Haab, som de hellige Skrifter byde os at holde vaagent!
